

Research Paper

Structured Philosophical Foundations in Environmental Graphics in Contemporary Art Museum

Atieh nataj Majd¹, Fateme Saeed Parizi^{*2}

1. Tabari Institute of Higher Education, Babol, Iran.
2. Department of Geography and Urban Planning, Azad University, Central Tehran Branch, Iran.

ARTICLE INFO

PP: 215-230

Use your device to scan and
read the article online

Keywords:

*environmental graphics,
structure, design, art
museum, contemporary
art.*

Abstract

Environmental graphics is a wide branch of design that is used in the design of many buildings and complexes today. In this regard, this art can also provide valuable help to designers and architects in the design of art museums, which has been examined in this research; Therefore, this research was conducted with the aim of investigating the structure and environmental graphic design in the contemporary art museum. The information required for this research was collected by the library and field method by visiting related libraries and museums and was noted and recorded with a recording tool and a camera. Then this information was analyzed in a descriptive-analytical way and the results showed that the current interior graphics of art museums in Iran do not follow a certain standard and their implementation methods of interior graphics are also not appropriate. By using the available space in contemporary museums, the problem can be solved; Because the space in the works of contemporary museums can be in the structure and graphic design of the interior environment in the contemporary era.

Citation: nataj Majd, A; & Saeed Parizi, F. (2024). **Structured Philosophical Foundations in Environmental Graphics in Contemporary Art Museum.** Geography(Regional Planning), Special Issue, Number 2, 215-230.

DOI: 10.22034/JGEOQ.2024.366953.3910

* **Corresponding author:** atieh Nataj Majd, **Email:**

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Extended Abstract

Introduction

Visual aesthetics examines the ways of feeling the environment and one's position within it. Man's need for beauty as a part of culture is certain, because since the first days of creation, man has always tried to beautify his environment. In this regard, environmental graphics is one of the topics that have been raised in recent decades due to the confusion of architecture and the face of cities, therefore, the valuable researches in this regard have each dealt with a part of the subject, in a way that emphasizes the importance. This matter has been ignored in architecture, which is one of the unique features of the present research. In this regard, the current research examines the structure and interior graphic design of the Iranian Contemporary Art Museum based on the works of Bahman Mohassas, Iran Darodi and Shirazeh Hoshiari. Looking at what has been said, it is clear that each of these artists has their own style and their fame in the contemporary era has led to their importance in the present study. Therefore, the basis of studying the structure and environmental graphic design of the contemporary art museum is based on it in order to answer the question, what is the structure and environmental graphic design in the contemporary art museum?

Methodology

The present research method is descriptive, analytical and based on the type of reasoning, part of qualitative research. Due to the qualitative nature of part of the research from the library method, scientific journals and the internet, it was by examining 9 images that were used to analyze them using structural analysis. Selected works of art have been analyzed. The scope of the research has been investigated and analyzed, and by using qualitative methods, the elements that can lead to providing a suitable answer to the research questions have been extracted and analyzed, and the statistical population in this research is the contemporary art museums in Tehran. and through the field method by being present in the environment of contemporary art museums in Tehran city, the structure and graphic design of their environment was photographed by a camera, and in the library

method, by examining the available documents, to compile the theoretical framework of the research. and the desired hypotheses have been addressed.

Results and Discussion

After examining the studied works of Bahman Mohassas, Iran Darodi and Shirazeh Hoshiari, it was found that the works of Bahman Mohassas have the ability to be used in the environmental graphics of the art museum; For example, he has mentioned the issue of environment in some of his works. In these works, he has shown well that in choosing and designing the subject, he has followed a specific and appropriate path with his intellectual space. Therefore, considering that these paintings directly refer to the important role of the environment in maintaining the life cycle and human life, they are a good example for environmental graphics of art museums with the theme of the environment. In this regard, the sea has always been a constant element in his works; The dark and light blue colors designed as water waves represent the flapping of the bird's wings to get rid of the swamp. Therefore, it is very clear that the subject of this painting is a protest against the pollution of sea water and in fact the harm caused by humans to the environment. In fact, the works studied in this research are all designed with a focus on animals and the environment. which has given all of them a common theme. Therefore, the character of the animal and the sea are among the important elements of Bahman Mohassas's paintings, whose use everywhere reminds the audience who knows him of the cycle of life and the environment.

Conclusion

Iran Darudi, with the motif of flowers and light in its paintings, gives the people of Mejdah hope for permanence. In fact, his paintings show an individual and sometimes feminine reading of failure and victory in the ups and downs of human life, in which hope always flows. In Darudi paintings, apart from the flower element which is a symbol of the people, as mentioned before, there are also elements of the homeland that can be used for the interior graphic design of museums of painting art with the theme of the homeland. Mohassas and Iran Darodi, Shiraz of Hoshiari,

who is mostly known as a sculptor, also has works that are used for the structure and environmental graphic design of the Museum of Contemporary Art. His sculptures are often multi-dimensional and with geometric designs, but somehow they are reminiscent of pottery; In such a way that they can be used for the environmental graphics of craft museums and of course the museum of visual arts. As it was observed in the oval brick tower, the jar brick tower and the cylindrical brick tower, in these sculptures, due to the geometrical order in the placement of the bricks, they are very remarkable from the point of view of aesthetics, and if one of them be used for environmental graphics, considering what has been said, it can be

concluded that the space in the works of contemporary artists - as mentioned in the review of the works of Bahman Mohassas, Iran Darodi and Shirazeh Hoshiari in this study - can be used in the structure and design of graphics. The interior environment of the contemporary art museum plays a significant role and special attention should be paid to this issue; Because it seems that the current internal environment graphics of art museums in Iran - as was given as an example in the case of Kerman Museum of Contemporary Industrial Arts - does not follow a specific standard; Criteria that can play an important role in cultural-artistic advertising and audience attraction.

References

1. Afsharmahajer, Kamran. (2007). Print advertising graphics in the media, first edition, Tehran, Ministry of Culture and Islamic Guidance Printing and Publishing Organization. [In Persian]
2. Amrai, Ali; Bahrami, Mahsa; Pour Nadali, Shagaig; Bavandpour, Abbas. (2015). A study on environmental graphics and its role in urban beautification: a case study of the city of Kermanshah, the fourth international conference on modern researches in civil engineering, architecture and urban planning, Barcelona. [In Persian]
3. Arthur, P. and Passini, R. (1992). Wayfinding: people, signs and architecture, New York: McGraw-Hill.
4. Asadollahi, Mustafa. (2009). environment graphics; Investigating the role of environmental elements in the visual quality of space, landscape, art and architecture magazine, 7: 70-71. [In Persian]
5. Berger, C. (2005). Wayfinding: Designing and implementing graphic navigational system. Mies, Switzerland: Rotovision.
6. Bertens, H. (1997). International postmodernism: theory and literary practice, Routledge.
7. Coates, K. & Ellison, A. (2014). Information Design, Paperback.
8. Dabner, D., Stewart, and Zempol, E. (2014). Graphic Design School: The principles and practice of graphic design. Hoboken, N.J.: Wiley & Sons, Inc.
9. Desmond, Kathleen K. (2011). Ideas about Art, John Wiley & Son, Wiley-Blackwell Publisher.
10. Islamic, the good news. (2015). The role of environmental graphics in urban design, 3rd International Conference on Research in Science and Technology, Berlin. [In Persian]
11. Jahangiri, Sara; Emamifar, Seyed Nizamuddin. (2017). Investigating the role of environmental graphics in image quality and Islamic urban identity, the third international conference on civil engineering, architecture and urban design, Tabriz. [In Persian]
12. Khairuddin, Reza. (2018). The impact of the Islamic worldview on the position of the mosque as an urban space and the role of the mosque as an essential pillar in the Islamic city in economy, culture and security (case example: Dezful city), Geography Quarterly. [In Persian]
13. Lynch, K. (1960). The image of the city, Cambridge, MA: MIT Press.
14. Mirzaei, Karam; Nadalian, Ahmed. (2008). A case study of six new works of art in the Tehran Museum of Contemporary Arts, Negreh Quarterly, No. 13. [In Persian]

15. Nion, I. (2009). The importance of environmental graphic design in human life and its affection, Spring.

انجمن ژئوپلیتیک ایران

فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه‌ای)

ویژه‌نامه، شماره ۲، زمستان ۱۴۰۲

شاپا چاپی: ۶۴۶۲-۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲-۲۷۸۳

Journal Homepage: <https://www.jgeoqeshm.ir/>

مقاله پژوهشی

مبانی فلسفی ساختارمند در گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر

فاطمه سعیدپاریزی: ارتباط تصویری موسسه آموزش عالی تمام وقت موسسه آموزش عالی طبری بابل، ایران.

عطیه نتاج مجد*: موسسه آموزش عالی تمام وقت موسسه آموزش عالی طبری بابل، ایران.

چکیده	اطلاعات مقاله
<p>گرافیک محیطی شاخه گسترده‌ای از طراحی است که امروزه در طراحی بسیاری از ساختمان‌ها و مجموعه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این راستا این هنر می‌تواند در طراحی موزه‌های هنری نیز کمک ارزنده‌ای به طراحان و معماران نماید که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است؛ لذا این تحقیق با هدف بررسی ساختار و طراحی گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر انجام شده است. اطلاعات مورد نیاز این جستار به روش کتابخانه‌ای و میدانی با حضور در کتابخانه‌های مرتبط و محل موزه‌ها گردآوری شده و با ابزار فیش برداری و دوربین عکاسی یادداشت و ثبت شده‌اند. سپس این اطلاعات به روش توصیفی-تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته و نتایج حاصل از آنها بیانگر این بود که گرافیک محیطی داخلی فعلی موزه‌های هنر در ایران از معیار خاصی تبعیت نمی‌کند و شیوه‌های اجرایی گرافیک محیطی داخلی آنها نیز شیوه‌های مناسبی نیست که با بهره‌گیری از فضای موجود در موزه‌های معاصر می‌توان مسأله را حل نمود؛ چرا که فضای موجود در آثار موزه‌های معاصر، می‌تواند در ساختار و طراحی گرافیک محیطی داخلی در عصر معاصر باشد.</p>	<p>شماره صفحات: ۲۳۰-۲۱۵</p> <p>از دستگاه خود برای اسکن و خواندن مقاله به صورت آنلاین استفاده کنید</p> <p>واژه‌های کلیدی: گرافیک محیطی، ساختار، طراحی، موزه هنر، هنر معاصر</p>

استناد: سعیدپاریزی، فاطمه؛ نتاج مجد، عطیه (۱۴۰۲). مبانی فلسفی ساختارمند در گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر. فصلنامه جغرافیا (برنامه‌ریزی منطقه‌ای)، ویژه‌نامه، شماره ۲، صص ۲۱۵-۲۳۰.

DOI: 10.22034/JGEOQ.2024.366953.3910

* Corresponding author: Atieh nataj Majd, Email:

Copyright © 2024 The Authors. Published by Qeshm Institute. This is an open access article under the CC BY license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

* نویسنده مسئول: عطیه نجات مجد پست الکترونیکی:

مقدمه

گرافیک محیطی شاخه‌ای از طراحی است که در آن بسیاری از اصول طراحی مثل گرافیک، معماری، طراحی صنعتی استفاده می‌شود. طراحان گرافیک محیطی با راهکارهای بصری، هویت ارتباطی و نشانه‌های هویتی، طراحی اطلاعات و شکل دادن به محیط سروکار دارند (جهانگیری و امامی فر، ۱۳۹۷: ۲). برقراری ارتباط برای راهنمایی و اطلاع رسانی به مخاطبان و فرهنگ سازی از مهمترین وظایف این هنر تجسمی است. معماری امروز ما نیز بنا به دلایل متعددی، در بسیاری از زمینه‌ها، دچار نقصان و کمبودهایی است که باعث می‌شود برآیند معماری موجود، در نقش و جایگاه مورد انتظار آن، قرار نگیرد (قربانی و سیدین، ۱۳۹۲: ۲). یکی از مباحث اخیر مطرح در معماری، طراحی مطابق با بستر و زمینه است. حل مساله طراحی اساساً تفاهمی بین زمینه، نیاز و فرم است. مراد از زمینه همان متن بستر و محیطی است که معماری در آن شکل می‌گیرد و هم محتوا و هم شکل را در بر می‌گیرد» (جویباری، ۱۳۹۰: ۱-۲). در این میان معماری موزه‌ها قابل ذکر است؛ چرا که موزه‌ها به عنوان یک پدیده نو ظهور در دنیای هنر، نقش‌ها و کارکردهای گوناگون و متفاوتی را بر عهده دارند. کارکردهایی از جمله نمایش آثار، نگهداری، آموزش و پژوهش را می‌توان برشمرد که موزه‌ها را بیش از پیش به یک نهاد اجتماعی مؤثر و تاثیرگذار بر جنبه‌های گوناگون جوامع امروزی تبدیل کرده است (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۲).

زیبایی‌شناسی بصری به بررسی و روش‌های احساس محیط و موقعیت فرد در داخل آن می‌پردازد. نیاز بشر به زیبایی به عنوان جزئی از فرهنگ- امری است قطعی، زیرا که بشر از اولین روزهای خلقت همیشه سعی در زیباسازی محیطش داشته است (قربانی و سیدین، ۱۳۹۲: ۲). در این راستا، گرافیک محیطی از جمله مباحثی است که در دهه‌های اخیر به علت آشفتگی معماری و چهره‌ی شهرها مطرح شده است، لذا تحقیقات ارزنده موجود در این رابطه، هر یک به بخشی از موضوع پرداخته‌اند، به نحوی که تاکید بر اهمیت این امر در معماری که از ویژگی‌های منحصر به فرد تحقیق حاضر است، نادیده گرفته شده است. در این راستا در تحقیق حاضر به بررسی ساختار و طراحی گرافیک محیطی داخلی موزه هنر معاصر ایرانی با تکیه بر آثار بهمن محمص، ایران درودی و شیرازه هوشیاری پرداخته می‌شود. نظر به آنچه گذشت، پرواضح است که هر یک از این هنرمندان صاحب سبک خاص خود هستند و شهرت آنها در عصر معاصر منجر به اهمیت آنها در مطالعه حاضر شده است؛ بنابراین مبنای مطالعه ساختار و طراحی گرافیک محیطی موزه هنر معاصر بر آن استوار شده تا در راستای پاسخگویی به این سؤال برآید که ساختار و طراحی گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر چگونه است؟

پیشینه و مبانی نظری

امروزه گرافیک به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تبلیغ، پیام رسانی و نشر دانش سیاسی، اجتماعی و فرهنگی می‌باشد و در جوامع پیشرفته از مهم‌ترین ارکان تشکیل دهنده یک زندگی اجتماعی است. گرافیک محیطی باید نشان دهنده هویت هر شهر باشد و طبق هویت تاریخی، فرهنگی و هنری آن شهر طراحی شود. (جهانگیری و امامی فر، ۱۳۹۷: ۳-۴). گرافیک محیطی مسطح یا دو بعدی، در واقع همان پیکتوگرام‌ها، سملبها، علائم تصویری هستند که معمولاً به صورت مسطح یا دو بعدی نمایش داده می‌شوند که برتری این نوع پیام رسانی در این است که به جای آنکه گرافیکست مجبور باشد منظور خود را به چند زبان و به ناچار در تابلوهای بسیار بزرگ بیان کند (امرائی و همکاران، ۱۳۹۵: ۷). گرافیک محیطی حجمی یا سه بعدی، نیز معمولاً طراحان گرافیک و نقاشان یا در آثار خود از حجم استفاده کرده یا با استفاده از تکنیک‌های دیگر در پی ایجاد و تداعی حجم می‌باشند که اینگونه موارد در طراحی سردر سینماها و مغازه‌ها، پاساژها و حتی در شعارهای دیواری با سایه زدن و استفاده از خطوط کمکی سعی در تداعی حجم داشته‌اند (خیرالدین، ۱۳۹۸: ۷). بخشی از عرصه‌های گرافیک محیطی به در جدول ۱- موجود است:

جدول ۱. عرصه های گرافیک محیطی

مشخصات تصویر	نمونه از تصاویر گرافیکی	نوع گرافیک
گرافیک محیطی فضای باز؛ پل، مأخذ: www.persianGFX.com		گرافیک فضای باز
نمای معماری، مأخذ: www.persianGFX.com		
وبترین ها، مأخذ: www.persianGFX.com		گرافیک فضای بسته
غرفه ها و فضاهای نمایشگاهی، مأخذ: www.persianGFX.com		

(نگارندگان: ۱۴۰۱)

نظر به آنچه گفته شد، در کل می توان گفت: «مشخص کردن یک مکان از مکانی دیگر، زیباسازی، نظم و انسجام بخشیدن به فضای شهری و گسترش حیطه فعالیت هنر گرافیک، از اهداف گرافیک محیطی به شمار می رود. (جهانگیری و امامی فر، ۱۳۹۷: ۳-۴).

موزه هنری، «یکی از روش‌هایی که برای پژوهش و شناخت هر پدیده‌ای مورد استفاده قرار می‌گیرد دسته‌بندی و شناخت گونه‌های آن است. به این منظور موزه‌ها را در سه گروه عمده مورد ارزیابی و شناسایی قرار داده و مورد مطالعاتی در یکی از این گروه‌ها گنجانده می‌شود (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۳-۴)، که در جدول ۲- مشاهده می‌شود.

جدول ۲. گروه بندی ارزیابی و شناسایی موزه‌ها

شرح توضیحات	انواع ارزیابی موزه‌ها
موضوع‌های مورد نظر و مطرح در موزه بسیار متنوع هستند به طوری که در طول تاریخ بشر و عرض جغرافیایی گیتی گسترده هستند، همین امر موزه‌ها را از یک سو جالب و جذاب و از سوی دیگر بفرنج و پیچیده کرده است، این تنوع باعث ایجاد موزه‌های متعدد و بی‌شمار با موضوع‌های گوناگون در سرتاسر جهان شده و طبقه‌بندی‌های زیادی را فراهم آورده است (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۳-۴).	موضوع موزه
صورت‌های دیگری از ارائه اشیاء و آثار موزه‌ای ممکن است وجود داشته باشد که در محیط‌های باز، گالری‌های کوچک، اماکن عمومی دیگر و نمایشگاه‌هایی و تناوب زمانی با چیدمان‌های گوناگون هستند. موزه محیط باز، پارک موزه‌ها، موزه‌های سیار و موزه‌های مجازی موزه‌هایی هستند که بر اساس نحوه ارائه، معرفی و نمایش آثار دسته‌بندی می‌شوند (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۳-۴).	شکل ارائه
در برنامه‌ریزی برای طراحی، ساخت و اجرای هر موزه‌ای مخاطب شناسی و جلب رضایت مخاطب از ارکان اساسی به شمار می‌آید. به این منظور موزه‌های تخصصی بر اساس نوع مخاطب و برای نیل به اهداف از پیش تعیین شده ایجاد می‌شوند. در این میان موزه کودکان، موزه نابینایان، موزه معلولان، موزه بانوان، موزه سالمندان و غیره، موزه‌هایی هستند که بر اساس نیاز مخاطبان طراحی و ساخته شده‌اند (میرزایی، ۱۳۸۸: ۱۸).	مخاطب موزه

(نگارندگان: ۱۴۰۱)

موقعیت قرارگیری ساختمان موزه، «مکانی که موزه در آن واقع می‌شود اهمیت فراوان دارد و باید دارای امتیازات خاصی باشد. از جمله اینکه موزه باید در جایی از شهر قرار گیرد که دسترسی به آن برای همگان آسان بوده و از سوی دیگر به سبب خصلت فرهنگی آن بهتر است که در کنار کتابخانه‌ها، مدارس، دانشگاه‌ها و سایر مراکز فرهنگی واقع شود (کرمی فر، ۱۳۹۵: ۲). امروزه معمولاً موزه در میان یک محوطه سرسبز و یا یک پارک احداث می‌شود، زیرا درختان پارک با تصفیه هوای اطراف، ایجاد رطوبت لازم، مقابله با گرد و غبار و دود و سر و صدا به منزله‌ی حفاظ عمل می‌کنند (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۵-۶). تاسیس موزه در محوطه سرسبز مزیت دیگری هم دارد، زیرا هنگامی که هوا مساعد باشد می‌توان بخشی از محوطه را به محوطه خارج نیز منتقل کرد و به نمایش گذاشت که سبب جلب بازدیدکننده بیشتر می‌شود. مسلم است که نه تنها شکل ظاهری موزه بلکه تزئینات داخلی آن نیز باید با روش‌های معماری معمول در جامعه کاملاً مطابقت داشته باشد و در عین حال ساختمان موزه باید در بر گیرنده جنبه‌هایی از هنر و تاریخ جامعه نیز باشد (کرمی فر، ۱۳۹۵)، زیرا با گزیده برداری از معماری‌های نامانوس یا نامتجانس، موزه‌ای تاسیس می‌شود که یا با زندگی روزمره‌ی مردم کاملاً مغایر است، یا چنان مجلل و دور از واقعیات است که مردم از آن رویگردان می‌شوند، در حالی که از جمله اصول عدول ناپذیر موزه داری جلب بازدیدکننده است (کرمی فر، ۱۳۹۵: ۲). موزه‌های معاصر تهران، از لحاظ معماری «در ده سال اخیر موزه‌های بسیاری و البته نوین در دنیا بنا شده، موزه‌های قدیمی نیز مرمت و بازسازی شده است. مجموعه‌های هنری موزه‌ها متعدد گردیده و نیاز به موزه‌های جداگانه بوده است (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۶). امروزه، موزه‌ها فقط برای نشان دادن اشیای هنری نیست و به همین جهت موزه‌های تخصصی مانند موزه‌ی سینما، موزیک، علوم، تاریخ و... بنیان شده است. اخیراً سعی بر آن است که موزه‌هایی طراحی و ساخته شوند که از نظر مصرف انرژی اقتصادی و فناوری نگهداری از کلیه سیستم‌های مجهز حداکثر استفاده را ببرند (مومنی و مسعودی، ۱۳۹۵: ۵). نتیجه آنکه یک کار معماری موفق در موزه، ترکیب هنر و عملکرد صحیح است. اکنون سال‌های طلایی معماری موزه‌ها در دنیا است. کارهای معماری موزه‌ها در جهان با تفکر بیشتر انجام می‌گیرد، ساختمان این موزه که یکی از نمونه‌های با ارزش و کم نظیر معماری نوین ایران است (با الهام از معماری سنتی و مفاهیم فلسفی ایران ساخته شده است. طراحی و معماری این بنا به دست کامران دیبا انجام گرفته است. هشتی، چهارسو، معبر و گذرگاه از جمله عناصر چشم‌نوازی هستند که در ساخت این بنا از معماری سنتی ایران وام گرفته شده است. ساختمان موزه تلفیقی از معماری مدرن و سنتی می‌باشد که با الهام از بادگیرهای مناطق حاشیه کویر

ایران ساخته شده است (میرزایی و نادعلیان، ۱۳۸۸: ۶). در این راستا پژوهش‌هایی انجام شده است که در جدول ۳- به آن می‌پردازیم:

جدول ۳. تحقیقات انجام گرفته

ردیف	عنوان تحقیق	محققان	سال تحقیق	نتایج حاصله
۱	بررسی نقش گرافیک محیطی در کیفیت بصری و هویت شهری اسلامی	جهانگیری و امامی فر	۱۳۹۷	نتایج بیانگر این است که گرافیک محیطی از ارکان مهم در زندگی شهری است که تأثیر مستقیم بر هویت بصری شهر دارد،
۲	ارزیابی جایگاه گرافیک محیطی در طراحی شهری و نقش آن در پویاسازی اماکن باستانی و تاریخی شهر شیراز	منصوری آردکپان	۱۳۹۶	پژوهش دستیابی به درکی عمیق‌تر از تصاویر و تأثیر آن‌ها بر روی انسان و برخوردی مفهومی‌تر با مقوله طراحی عناصر شهری در محیط، با توجه به روان‌شناسی رفتار اجتماعی و ادراک جمعی است،
۳	تحلیل فضاهای شهری با رویکرد گرافیک محیطی	احمدی و وافی	۱۳۹۵	مبانی نظری هنر گرافیک محیطی در شهر و ارتباط آن با افزایش کیفیت فضای شهری و در ادامه به بررسی مصادیقی از گرافیک شهری پرداخته شده است
۴	به مطالعه ای در گرافیک محیطی و نقش آن در زیباسازی شهری	امرائی	۱۳۹۵	پژوهش حاضر را بر روی محیط‌های باز متمرکز کرده و از میان نمونه‌های متعدد آن اعم از: نماهای معماری، باجه‌ها، آب‌نماها، حجم‌های گرافیکی، بر روی بخش تبلیغ و آن‌هم تبلیغات در زیباسازی شهر کرمانشاه را مورد کنکاش قرار داده است.

(نگارندگان: ۱۴۰۱)

روش تحقیق

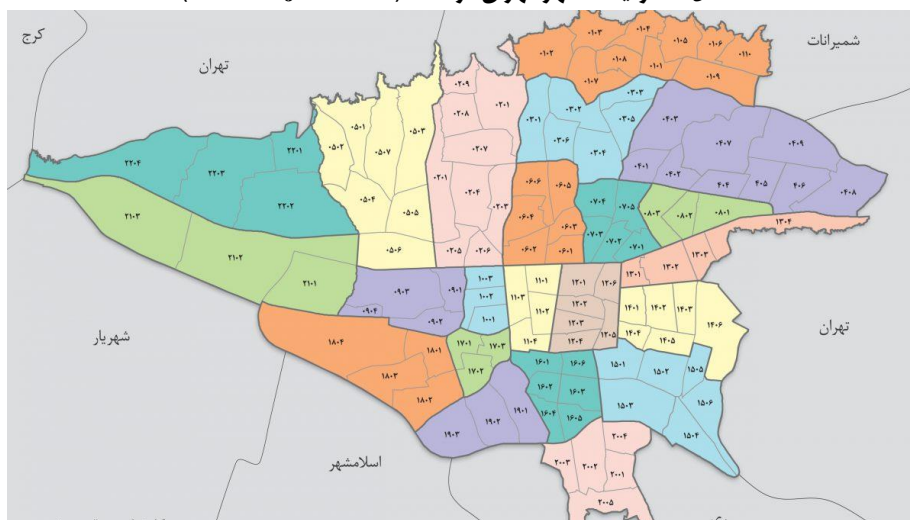
روش تحقیق حاضر توصیفی تحلیلی و بر مبنای نوع استدلال، جزء تحقیقات کیفی است. با توجه به کیفی بودن بخشی از تحقیق از روش کتابخانه‌ای، مجلات علمی و اینترنت، با بررسی ۹ تصویر بوده که برای تحلیل آنها از تحلیل ساختاری استفاده شده است. در این پژوهش در ابتدا به توصیف مبانی نظری به روش توصیفی مفهومی و در ادامه به تحلیل آثار هنری انتخابی پرداخته شده است. دامنه پژوهش مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته و با استفاده از روش‌های کیفی، عناصری را که می‌توانند به ارائه پاسخی مناسب به سؤالات پژوهشی منجر شوند، استخراج و بررسی شده است و جامعه آماری در این پژوهش، موزه‌های هنر معاصر در شهر تهران است و از طریق روش میدانی با حضور در محیط موزه‌های هنری معاصر در شهر تهران، به وسیله دوربین عکاسی از ساختار و طراحی گرافیک محیطی آنها عکس برداری شده و در روش کتابخانه‌ای نیز با بررسی اسناد و مدارک موجود، به تدوین چارچوب نظری پژوهش و فرضیات مورد نظر پرداخته است.

محدوده مورد مطالعه

شهر تهران، پایتخت و پرجمعیت ترین شهر ایران در شمال کشور و در دامنه رشته کوه البرز قرار دارد که با مساحت ۷۳۰ کیلومتر مربع عنوان بیست و هفتمین شهر بزرگ جهان را به خود اختصاص داده است. این شهر با جمعیتی بالغ بر ۱۳ میلیون نفر پرجمعیت ترین شهر ایران است که ۵/۱۷ درصد جمعیت کل کشور را در خود جای داده است و رشد جمعیت شهر تهران ۱/۴ درصد است که در مقایسه با دهه قبل اندکی افزایش یافته است (اسلامی، ۱۳۹۵)، از دید ناهمواری‌های طبیعی، تهران به دو ناحیه ی دشتی و کوهپایه‌ای البرز تقسیم می‌شود و گستره کنونی آن از ارتفاع ۹۰۰ تا ۱۸۰۰ متری از سطح دریا امتداد یافته است. تهران دارای اقلیم نیمه‌خشک است. در بیشتر سال‌ها، فصل زمستان نیمی از کل بارش‌های سالانه تهران را تأمین می‌کند و تابستان نیز کم‌باران‌ترین فصل در تهران است (اسلامی، ۱۳۹۵)

شکل ۱. موقعیت شهر تهران در نقشه (www.kojaro.com)

شکل ۲. نقشه مناطق شهر تهران (www.kojaro.com)

یافته‌های تحقیق

طراحی گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر با توجه به آثار بهمن محمص: بهمن محمص نقاشی است که توجه به آثار او می‌تواند در ساختار و طراحی گرافیک محیطی موزه های هنر معاصر راهگشا باشد. برای توضیح بیشتر این مدعا سه تابلو از ایشان برای بررسی در این مبحث انتخاب شده است:

▪ تابلوی ماهی

در غالب کشورهایایی که بنادر کشتی رانی و صنعت ماهیگیری دارند، ماهی نشانه ای از رستگاری، زندگی، زایش، گردش و قوس زمین است. در تابلوی زیر شاهد تصویر ماهی هستیم:

شکل ۳. تابلوی ماهی، اثر بهمن محمص، مأخذ: (<https://asarartmagazine.ir>)

شکل ۴. مجسمه صید ماهی، اثر بهمن محمص، مأخذ: (<https://asarartmagazine.ir>)

▪ تابلوی لک لک

لک لک ها پرندگان مهاجری هستند که غالباً از راه صید آبزیان در دریا تغذیه می کنند. آنها نیز بخش مهمی از چرخه حیات هستند که حفظ آنها در محیط زیست ضروری است. این موضوع در تابلوی زیر از بهمن محمص انعکاس یافته است:

شکل ۵. تابلوی لک لک، اثر بهمن محمص، مأخذ: <https://asarartmagazine.ir/>

▪ تابلوی لاک پشت

در تصویر زیر، لاک پشت وارونه ای دیده می شود که دهان باز و چشمان گرد او بیانگر حال ناخوش آن است. این حیوان در شرایط بدی قرار گرفته و گویی یک لاک پشت دریایی است که از دریا به خشکی افتاده و یا آب آلوده دریا مانع از بازگشت او به دریا شده است:

شکل ۶. تابلوی لاک پشت، اثر بهمن محمص، مأخذ: honarmrooz.com

طراحی گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر با توجه به آثار ایران درودی

ایران درودی نیز نقاش زنده ای است که توجه به تابلوهای او می تواند در ساختار و طراحی گرافیک محیطی موزه های هنر معاصر به طراح کمک نماید

▪ تابلوی جاودانه خلیج فارس

این تابلو یکی از مشهورترین تابلوهای ایران درودی است که در سال ۱۳۶۴ آن را نقاشی کرده است، از طرفی «عناصر گرافیک محیطی که با هنجارها و ارزش های بومی و فرهنگی محیط سازگاری داشته باشند، باعث توسعه فرهنگی و اجتماعی می شوند.

شکل ۷. جاودانه خلیج فارس، اثر ایران درودی، ۱۳۶۴، مأخذ: (<https://artparisa.ir/iran-darroudi>)

▪ تابلوی نفت ایران

تابلوی نفت اثر معروف دیگری از ایران درودی است که در سال ۱۳۴۷ به خواست شرکت آی.تی.تی برای لوله کشی نفت آبادان به ماهشهر نقاشی شده است. این تابلو با تیراژ بسیار بالا در مطبوعات مهم آمریکا از جمله لایف، تایمز و نیوزویک منتشر شد.

شکل ۸. تابلوی نفت، اثر ایران درودی، ۱۳۴۸، مأخذ: (<https://artparisa.ir/iran-darroudi>)

طراحی گرافیک محیطی در موزه هنر معاصر با توجه به آثار شیراز هوشیاری

شیراز هوشیاری هنرمندی است که بیشتر او را به عنوان یک مجسمه ساز می شناسند. مجسمه های او غالباً چند بعدی و با طرح های هندسی هستند اما به نوعی یادآور سفالگری هستند

▪ برج آجری بیضی

برج آجری فوق با توجه به نظم هندسی ای که در قرار گرفتن آجرها دارد، از منظر زیبایی شناسی بسیار قابل توجه است و اگر از آن برای گرافیک محیطی استفاده شود، بدون شک یکی از مهمترین اهداف گرافیک محیطی (ایجاد محیط زیبا) تحقق می یابد.

شکل ۹. برج آجری بیضی، اثر شیراز هوشیاری، مأخذ: (<https://poshtebammag.ir>)

▪ برج آجری کوزه ای

همان گونه که از عنوانی که برای آن برگزیده ایم بر می آید، این مجسمه به صورت یک کوزه ساخته شده است و اگر در یک موزه هنرهای تجسمی در دوران معاصر به نمایش گذاشته شود

شکل ۱۰. برج آجری کوزه ای، اثر شیرازه هوشیاری، مأخذ: (<https://poshtebammag.ir>)

▪ برج آجری استوانه ای

اثر مشهور دیگر شیرازه هوشیاری، برج آجری استوانه ای شکلی است که بدون شک وجود آن در موزه های هنرهای تجسمی جلوه گری ویژه ای خواهد داشت؛ تصویر این اثر را ذیلاً می بینیم:

شکل ۱۱. برج آجری استوانه ای، اثر شیرازه هوشیاری، مأخذ: (galleryinfo.ir)

نتیجه گیری

پس از بررسی آثار مورد مطالعه از بهمن محمص، ایران درودی و شیرازه هوشیاری چنین دریافت شد که آثار بهمن محمص قابلیت بهره گیری در گرافیک محیطی موزه ی هنری را دارند؛ به عنوان مثال وی در برخی آثار خود به موضوع محیط زیست اشاره کرده است. او در این آثار به خوبی نشان داده که در انتخاب و طرح کردن سوژه، مسیر مشخص و متناسبی را با فضای فکری خود دنبال کرده است. بنابراین این نقاشی ها با توجه به اینکه اشاره مستقیم به نقش مهم محیط زیست در حفظ چرخه حیات و زندگی انسان دارند، نمونه خوبی برای گرافیک محیطی موزه های هنری با موضوعیت محیط زیست هستند. در این راستا، دریا

همواره عنصر پایداری در آثار او بوده است؛ رنگ های آبی تیره و روشنی که به صورت امواج آب طرح شده، بیانگر بال بال زدن پرنده برای خلاصی از منجلاب است. بنابراین پر واضح است که موضوعیت این تابلو اعتراض به آلودگی آب دریا و درواقع آسیبی است که از سوی انسان ها به محیط زیست وارد می شود. درواقع آثار مورد مطالعه از محصص در این جستار، همگی با تمرکز بر حیوانات و محیط زیست طراحی شده اند که به همه آنها موضوعیت مشترکی بخشیده است. بنابراین کاراکتر حیوان و دریا از جمله عناصر مهم نقاشی های بهمن محصص هستند که کاربرد آنها در هر جا برای مخاطبی که او را می شناسد، یادآور چرخه حیات و محیط زیست است.

لذا در راستای اهداف این تحقیق، چنین می توان نتیجه گیری نمود که الهام از آثار محصص در طراحی مکان ها و موزه هایی با موضوعیت محیط زیست می تواند گرافیک محیطی آنها را ارتقا بخشد. به عنوان مثال زمانی که طراحی گرافیک محیطی موزه مذکور، اقتباسی از نقاشی «ماهی» بهمن محصص باشد، انسان با دریافت پیام آن، راحت تر با محیط موزه ارتباط برقرار کرده و آن را درک می کند چرا که آن را به صورت بصری و از نزدیک دیده و احساساتش درگیر شده است. از سویی گرافیک محیطی موزه ای که با موضوعیت محیط زیست باشد اگر به صورت یک ماهی طراحی شود، بسی به ایجاد یک محیط زیبا کمک کرده و کاربرد رنگ ماهی و دریا با رنگ های واقعی آنها که شامل سفید، آبی و قرمز می شود، نیز آرامشی را به مخاطب القاء می کند که منجر به بهبود اوضاع روانی او و کاهش تشنجات عصبی اش می شود. در این راستا یکی از اهداف مهم گرافیک محیطی، ایجاد محیطی زیباست که طراح موزه فوق می توانست با الهام از تابلوهای خود موزه ایجاد نماید تا ضمن تسهیل در امر ارتباط و ادراک محیط برای بازدیدکننده ها، به ایجاد محیطی زیبا و چشم نواز برای آنها نیز منجر شود. این امر (بازدید موزه های هنری زیبا) بدون تردید به بهبود اوضاع روانی انسان کمک نموده و او را - حتی برای یک زمان محدود- از دغدغه های روزمره و تشنج های عصبی آسوده می کند. پس از بهمن محصص، آثار ایران درودی مورد مطالعه قرار گرفت و نتایج حاصل، حاکی از این بود که توجه به تابلوهای او می تواند در ساختار و طراحی گرافیک محیطی موزه های هنر معاصر به طراح کمک نماید. به عنوان مثال به حس وطن دوستی و نوع دوستی در نقاشی های او اشاره شد که می توان از آنها برای طراحی داخلی موزه های هنر نقاشی با موضوعیت وطن و مردم بهره برد. چرا که گفته می شود سوژه ی گل، که همواره عنصری پایدار در تابلوهای درودی بوده، نماد مردم، جاودانگی و امیدواری است.

ایران درودی با نقش گل و نور در تابلوهایش، به مردم مژده امید به ماندگاری می دهد. درواقع نقاشی های او، نشان دهنده خوانشی فردی و گاه زنانه از شکست و پیروزی، در زندگی پرفراز و نشیب انسان است که همواره امید در آن جریان دارد. در تابلوهای درودی، گذشته از عنصر گل که نماد مردم است، چنان که پیش تر نیز از نظر گذشت، عناصر وطنی نیز حضور دارند که می توان از آنها برای طراحی گرافیک داخلی موزه های هنر نقاشی با موضوعیت وطن استفاده نمود. اما علاوه بر بهمن محصص و ایران درودی، شیرازه ی هوشیاری که بیشتر او را به عنوان یک مجسمه ساز می شناسند، نیز آثاری دارد که برای ساختار و طراحی گرافیک محیطی موزه های هنر معاصر به کار می آیند. مجسمه های او غالباً چند بعدی و با طرح های هندسی بوده اما به نوعی یادآور سفالگری هستند؛ به گونه ای که می توان از آنها برای گرافیک محیطی موزه های صنایع دستی و البته موزه هنرهای تجسمی بهره برد. چنانکه در برج آجری بیضی شکل، برج آجری کوزه ای و برج آجری استوانه ای مشاهده شد که در این مجسمه ها، با توجه به نظم هندسی ای که در قرار گرفتن آجرها وجود دارد، از منظر زیبایی شناسی بسیار قابل توجه هستند و اگر از آنها برای گرافیک محیطی استفاده شود، نظر به آنچه گذشت چنین می توان نتیجه گیری نمود که فضای موجود در آثار هنرمندان معاصر - چنان که در بررسی آثار بهمن محصص، ایران درودی و شیرازه هوشیاری در این مطالعه گذشت- می تواند در ساختار و طراحی گرافیک محیطی داخلی موزه های هنر معاصر نقش بسزایی ایفا نماید و باید به این مسأله توجه ویژه داشت؛ چرا که به نظر می رسد گرافیک محیطی داخلی فعلی موزه های هنر در ایران - چنان که در مورد موزه های هنرهای معاصر صنعتی کرمان مثال زده شد- از معیار خاصی تبعیت نمی کند؛ معیارهایی که می توانند نقش مهمی را در تبلیغات فرهنگی - هنری و جلب مخاطب ایفا نمایند.

منابع

۱. جهانگیری، سارا؛ امامی فر، سید نظام الدین. (۱۳۹۷). بررسی نقش گرافیک محیطی در کیفیت تصویر و هویت شهری اسلامی، سومین کنفرانس بین المللی عمران، معماری و طراحی شهری، تبریز.
۲. امرائی، علی؛ بهرامی، مهسا؛ پور نادعلی، شقایق؛ باوندپور، عباس. (۱۳۹۵). مطالعه ای در گرافیک محیطی و نقش آن در زیباسازی شهری: بررسی موردی شهر کرمانشاه، چهارمین کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در عمران، معماری و شهرسازی، بارسلون.
۳. میرزایی، کرم؛ نادعلیان، احمد. (۱۳۸۸). مطالعه موردی شش اثر هنر جدید در موزه هنرهای معاصر تهران، فصلنامه نگره، شماره ۱۳.
۴. اسداللهی، مصطفی. (۱۳۸۹). گرافیک محیط؛ بررسی نقش عناصر محیطی در کیفیت بصری فضا، منظر، نشریه هنر و معماری، ۷: ۷۰-۷۱.
۵. اسلامی، مزده. (۱۳۹۵). نقش گرافیک محیطی در طراحی شهری، سومین کنفرانس بین المللی پژوهش در علوم و تکنولوژی، برلین.
۶. افشارمهاجر، کامران. (۱۳۸۷). گرافیک تبلیغات چاپی در رسانه ها، چاپ اول، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۷. خیرالدین، رضا. (۱۳۹۸). تاثیر جهان بینی اسلامی در جایگاه مسجد به عنوان فضای شهری و نقش مسجد به عنوان یک رکن اساسی در شهر اسلامی در اقتصاد، فرهنگ و امنیت (نمونه موردی: شهر دزفول)، فصلنامه جغرافیا.
8. Arthur, P. and Passini, R. (1992). Wayfinding: people, signs and architecture, NewYork: McGraw-Hill.
9. Berger, C. (2005). Wayfinding: Designing and implementing graphic navigational system. Mies, Switzerland: Rotovision.
10. Bertens, H. (1997). International postmodernism: theory and literary practice, Routledge.
11. Coates, K. & Ellison, A. (2014). Information Design, Paperback.
12. Dabner, D., Stewart, and Zempol, E. (2014). Graphic Design School: The principles and practice of graphic design. Hoboken, N.J: Wiley & Sons, Inc.
13. Desmond, Kathleen K. (2011). Ideas about Art, John Wiley & Son, Wiley-Blackwell Publisher.
14. Lynch, K. (1960). The image of the city, Cambridge, MA: MIT Press.
15. Nion, I. (2009). The importance of environmental graphic design in human life and its affection, Spring.